

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

182.79

دانشگاه تهران

دانشکده ی حقوق و علوم سیاسی

گروه حقوق عمومی

«ترتیبات منطقه ای حمایت از حقوق بشر در آسیای شرقی و جنوب شرقی»

نگارش: محمد علی انواری

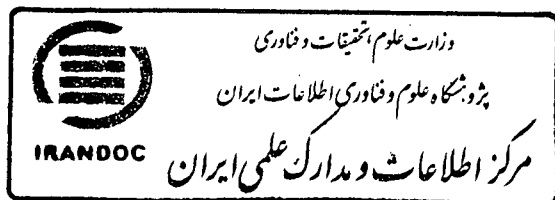
استاد راهنما: دکتر سید علی سادات اخوی

استاد مشاور: دکتر امیرحسین رنجبریان

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته ی حقوق بشر

شهریورماه ۱۳۸۹

۱۵۲۰۶۹

۳۳۸۹/۱۱/۲۰

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه آموزشی حقوق عمومی

گواهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

هیات داوران پایان نامه کارشناسی ارشد: محمدعلی انواری

گرایش:

در رشته: حقوق بین‌الملل

با عنوان: ترتیبات منطقه ای حمایت از حقوق بشر در آسیای شرقی و جنوب شرقی

را در تاریخ: ۸۹/۶/۱۷

به عدد	به حروف
۱۹	نوزده

با نمره نهایی:

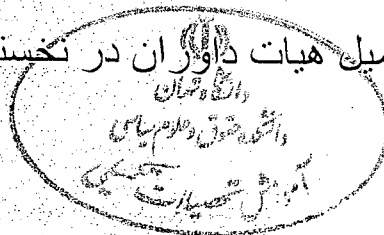
ارزیابی نمود

با درجه:

عالی

ردیف	مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضاء
۱	استاد راهنما استاد راهنمای دوم (حسب مورد):	دکتر سیدعلی سادات اخوی	استادیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۲	استاد مشاور	دکتر امیرحسین رنجبریان	استادیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۳	استاد داور (یا استاد مشاور دوم)	دکتر سیدباقر میرعباسی	دانشیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۴	استاد مدعو				
۵	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی:	دکتر سیدباقر میرعباسی	دانشیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	

تذکر: این برگه پس از تکمیل هیات داوران در نخستین صفحه پایان نامه درج می گردد.

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه تهران

شماره _____
تاریخ _____
تیموسنا _____

اداره کل تحصیلات تکمیلی

باسمه تعالی

تعهد نامه اصالت اثر

اینجانب *محمد علی انوارکی* متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه / رساله حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است ، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه / رساله قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است . در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد .
کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پردیس / دانشکده / مرکز دانشگاه تهران می باشد .

نام و نام خانوادگی دانشجو *محمد علی انوارکی*
امضاء *[Signature]*

آدرس : خیابان انقلاب اول خیابان فخر رازی - پلاک ۵ کد پستی : ۱۳۰۴۵/۵۶۸
فاکس : ۶۴۹۷۳۱۴

به امید روزی که پاسداری از حقوق و کرامت انسانی دغدغه اصلی تمامی دولت های جهان گردد.

... و تقدیم به نخستین معلمان زندگیم،

پدر و مادر عزیزم،

به پاس تمامی آنچه که مرا آموختند.

با سپاس از استاد بزرگوارم، جناب آقای دکتر سید علی سادات اخوی، که بی تردید راهنمایی های

دلسوزانه و خردمندانه ایشان در به ثمر رسیدن این نوشتار، سهم اصلی را داشته است.

چکیده:

امروزه اهمیت وجود نظام‌ها و ترتیبات منطقه‌ای برای حمایت از حقوق بشر، آنچنانکه در قاره‌های اروپا، آمریکا و آفریقا مشاهده می‌شود، کاملاً آشکار است. عموماً میان کشورهای واقع در یک منطقه‌ی جغرافیایی، انسجام عمیق‌تری به لحاظ فرهنگی، اقتصادی و سیاسی وجود دارد. این امر سبب می‌گردد تا کارکرد نظام‌های منطقه‌ای حقوق بشری به لحاظ اجرای قواعد و اصول حقوق بشر در آن منطقه، با کمترین میزان مشکل رو به رو گردد. با این حال هنوز در پهناورترین قاره جهان یعنی آسیا، فقدان چنین ساز و کاری به وضوح احساس می‌گردد. دولت‌های این منطقه، به رغم انجام اقدامات گوناگونی که به تازگی در زمینه‌ی ارتقای جایگاه حقوق بشر در آسیا انجام داده‌اند، هنوز فاصله نسبتاً زیادی را تا دستیابی به یک نظام منطقه‌ای جامع و مستقل در زمینه‌ی حقوق بشر پیش رو دارند. رساله‌ی حاضر با تمرکز بر حوزه‌ی آسیای شرقی و جنوب شرقی، در پی آن است تا در قالب دو بخش اصلی، نخست آنچه را که از نهادها و اسناد حقوق بشری (اعم از دولتی و غیردولتی) در این منطقه وجود دارند بررسی کرده و سپس به شناسایی علل عدم شکل‌گیری یک نظام منطقه‌ای منسجم در میان کشورهای این ناحیه پردازد.

فهرست مطالب

صفحه

مقدمه	۱
بخش اول: نهادها و اسناد حقوق بشری موجود در حوزه ی آسیای شرقی و جنوب شرقی	۵
فصل اول: نهادهای حقوق بشری موجود در حوزه ی آسیای شرقی و جنوب شرقی	۶
گفتار اول: نهاد های منطقه ای بین دولتی	۷
مبحث اول: اتحادیه ی کشورهای آسیای جنوب شرقی (آسه آن)	۷
۱) اهداف و اصول	۸
۲) اقدامات آسه آن در زمینه ی حقوق بشر	۹
الف: ایجاد مکانیسم نظارتی منطقه ای در زمینه ی حقوق بشر	۹
ب: تدوین سند چشم انداز ۲۰۲۰	۱۱
ج: تدوین منشور آسه آن	۱۴
د: ایجاد کمیسیون بین دولتی آسه آن در مورد حقوق بشر	۱۶
یکم) اهداف کمیسیون	۱۸

۱۹ دوم) اصول راهنمای کمیسیون
۱۹ سوم) وظایف و کارکردهای کمیسیون
۲۰ چهارم) ترکیب و اعضای کمیسیون
۲۱ مبحث دوم: اتحادیه ی جنوب آسیا برای همکاری های منطقه ای (سارک)
۲۳ گفتار دوم: نهادهای منطقه ای غیردولتی
۲۳ مبحث اول: کمیسیون آسیایی حقوق بشر
۲۵ (۱) اصول راهنمای فعالیت های کمیسیون
۲۵ (۲) اهداف کمیسیون
۲۷ (۳) برنامه های جاری کمیسیون
۲۷ الف: برنامه ی درخواست فوری
۲۸ ب: برنامه ی حقوق بشر و معنویت (گروه مذهبی در خصوص حقوق بشر)
۲۸ ج: برنامه ی مدرسه ی مکاتبه ای حقوق بشر
۲۹ (۴) عملیات یا کمپین های جاری در کمیسیون آسیایی حقوق بشر
۳۰ (۵) کتب و نشریات
۳۱ مبحث دوم: مرکز آسیایی منابع حقوقی
۳۴ مبحث سوم: مجمع آسیای برای حقوق بشر و توسعه
۳۵ مبحث چهارم: مرکز آسیایی حقوق بشر (مرکزی آسیایی برای حقوق بشر)
۳۷ مبحث پنجم: مجمع آسیایی جنوبی برای حقوق بشر
۳۷ (۱) اهداف
۳۸ (۲) اقدامات و فعالیت ها

۴۰	فصل دوم: اسناد حقوق بشری موجود در حوزه آسیای شرقی و جنوب شرقی
۴۴	گفتار اول: اسناد تهیه شده توسط دولت ها
۴۴	مبحث اول: اعلامیه ی بانکوک
۴۴	(۱) مقدمه
۴۶	(۲) بندهای اصلی
۴۸	مبحث دوم: اعلامیه ی رفع خشونت علیه زنان در منطقه ی آسه آن
۴۸	(۱) مقدمه
۴۹	(۲) بندهای اصلی
۵۰	مبحث سوم: اعلامیه ی آسه آن علیه قاچاق انسان به ویژه زنان و کودکان
۵۰	(۱) مقدمه
۵۰	(۲) بندهای اصلی
۵۱	مبحث چهارم: اعلامیه ی آسه آن در حمایت و ارتقای حقوق کارگران مهاجر
۵۱	(۱) مقدمه
۵۲	(۲) اصول کلی
۵۳	(۳) وظایف دول پذیرنده
۵۳	(۴) وظایف دول فرستنده
۵۴	(۵) تعهدات دولت های عضو آسه آن
۵۵	مبحث پنجم: کنوانسیون آسه آن در مقابله با تروریسم
۵۵	(۱) مقدمه
۵۶	(۲) برخورد منصفانه
۵۶	(۳) وضعیت پناهندگان

مبحث ششم: کنوانسیون سارک در پیشگیری و مبارزه با قاچاق زنان و کودکان برای فحشاء... ۵۷

۵۷ (۱) مقدمه

۵۷ (۲) مواد اصلی کنوانسیون

گفتار دوم: اسناد تهیه شده توسط نهادهای غیر دولتی: منشور آسیایی حقوق بشر ۵۹

۶۰ مبحث اول) مقدمه ی منشور

۶۱ مبحث دوم) زمینه ها و پیشینه ی تصویب این منشور

۶۳ مبحث سوم) اصول کلی

۶۳ (۱) جهانشمولی و یکپارچه بودن حقوق بشر

۶۳ (۲) مسئولیت برای حمایت از حقوق بشر

۶۴ (۳) توسعه ی پایدار و حمایت از محیط زیست

۶۴ مبحث چهارم) حقوق مندرج در منشور

۶۴ (۱) حق حیات

۶۵ (۲) حق به صلح

۶۵ (۳) حق به دموکراسی

۶۶ (۴) حق به هویت فرهنگی و آزادی وجدان

۶۶ (۵) حق به توسعه و عدالت اجتماعی

۶۷ (۶) حقوق گروه های آسیب پذیر

۶۸ مبحث پنجم) اجرای حقوق

۶۹ مبحث ششم) تقویت چهارچوب اجرایی حقوق

۷۰ مبحث هفتم) سازوکار و تشکیلات ضروری برای اجرای حقوق

۷۱ مبحث هشتم) نهادهای منطقه ای برای حمایت از حقوق بشر

بخش دوم:

علل فقدان یک نظام منطقه ای حمایت از حقوق بشر در شرق و جنوب شرق آسیا ۷۲

فصل اول: پافشاری بر حاکمیت ملی ۷۳

گفتار اول: دیدگاه دولت ها در خصوص حاکمیت ملی ۷۳

گفتار دوم: دیدگاه بازیگران غیر دولتی در خصوص حاکمیت ملی ۸۱

فصل دوم: وسعت جغرافیایی و تنوع سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و مذهبی میان کشورهای حوزه ی

آسیای شرقی و جنوب شرقی ۸۴

فصل سوم: اولویت بخشیدن به توسعه اقتصادی ۸۸

گفتار اول: توسعه ی اقتصادی به عنوان دغدغه ی اصلی دولت های آسیایی ۸۸

گفتار دوم: توسعه ی اقتصادی و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۹۴

فصل چهارم: اندیشه ی نسبی گرایی فرهنگی و نظریه ی ارزش های آسیایی ۹۷

گفتار اول: نسبی گرایی فرهنگی و جهان شمولی حقوق بشر ۹۸

مبحث اول) انواع نسبی گرایی ۹۸

مبحث دوم) نسبی گرایی در اندیشه ی دول آسیایی ۱۰۰

مبحث سوم): ارزیابی اندیشه ی نسبی گرایی فرهنگی ۱۰۴

۱۰۹	گفتار دوم: گفتمان ارزش های آسیایی
	مبحث اول) مفهوم ارزش های آسیایی و نقش آن در عدم شکل گیری
۱۰۹	یک نظام منطقه ای حقوق بشری
۱۱۶	مبحث دوم) نقد نظریه ی ارزش های آسیایی
۱۱۷	۱) زمینه های شکل گیری مفهوم نوین حقوق بشر و ویژگی های عصر مدرن غربی
۱۲۳	۲) مدعیات دولت های آسیایی و ارزش های آسیایی راستین

۱۲۷	نتیجه
-----	-------

۱۳۳	فهرست منابع و مآخذ
-----	--------------------

۱۴۴	ضمائم
-----	-------

۱۴۴	ضمیمه شماره (۱): منشور آسه آن
۱۶۴	ضمیمه شماره (۲): حدود اختیارات کمیسیون بین دولتی آسه آن در مورد حقوق بشر
۱۷۰	ضمیمه شماره (۳): اعلامیه بانکوک
۱۷۴	ضمیمه شماره (۴): اعلامیه ی رفع خشونت علیه زنان در منطقه ی آسه آن
۱۷۶	ضمیمه شماره (۵): اعلامیه ی آسه آن علیه قاچاق انسان به ویژه زنان و کودکان
۱۷۸	ضمیمه شماره (۶): اعلامیه ی آسه آن در حمایت و ارتقای حقوق کارگران مهاجر
۱۸۲	ضمیمه شماره (۷): کنوانسیون آسه آن در مقابله با تروریسم
۱۹۲	ضمیمه شماره (۸): کنوانسیون سارک در پیشگیری و مبارزه با قاچاق زنان و کودکان برای فحشاء
۱۹۸	ضمیمه شماره (۹): منشور آسیایی حقوق بشر
	ضمیمه شماره (۱۰): جدول مربوط به وضعیت حقوقی برخی از کشورهای آسیایی نسبت
۲۱۴	به تعدادی از کنوانسیون ها و اسناد بین المللی حقوق بشر

مقدمه

• طرح موضوع:

از قرن نوزده میلادی با تشکیل نخستین اتحادیه ها و سازمان های بین المللی، و تا به امروز که بیش از ده ها سازمان بین المللی در سرتاسر جهان به فعالیت می پردازند، برجستگی نقش همکاری های بین المللی در جهت نیل به اهداف و مقاصد دولت ها، کاملاً آشکار شده است. در این میان تأثیر نقش همکاری های منطقه ای به دلیل انسجام و هماهنگی بیشتر میان جوامع در یک منطقه ی جغرافیایی، بسیار پررنگ تر می باشد.

در خصوص مسئله ی حقوق بشر نیز تجربه ی همکاری های منطقه ای بسیار ثمر بخش بوده است. اساساً امکان تضمین اجرای معیارهای حقوق بشری در حوزه ی یک منطقه ی مشخص جغرافیایی، به طرز قابل توجهی بیشتر از امکان تحقق این امر در سطح بین المللی است. شکل گیری «دیوان اروپایی حقوق بشر»، «کمیسیون و دیوان آمریکایی حقوق بشر» و حتی «کمیسیون و دیوان آفریقایی حقوق بشر و ملت ها» و تجارب موفق این نهادها در حمایت از حقوق و آزادی های اساسی، نمونه های برجسته ی این قبیل همکاری ها محسوب می شوند. در این میان آسیا به عنوان پهناورترین قاره ی جهان که مهد بزرگترین تمدن های کهن بشری نیز محسوب می شود، همچنان فاقد هرگونه سازو کار منطقه ای منسجم و کارآمد در حمایت از حقوق بشر، می باشد.

پهناور بودن آسیا و تقسیم آن به مناطق شرقی، غربی، جنوبی، میانه و غیره که هر کدام ویژگی‌ها و مسائل جداگانه‌ی مربوط به خود را دارند، مسئله مهمی است که در تحقیق پیرامون آسیا باید بدان توجه کرد. عدم توجه به این امر منجر به پراکندگی و نبود انسجام در بین مطالب مطروحه خواهد شد. بر این اساس، توجه تحقیق حاضر صرفاً معطوف به حوزه‌ی جغرافیایی آسیای شرقی و جنوب شرقی می‌باشد.

• پرسش‌ها:

در متن حاضر تلاش شده تا معلوم گردد که اولاً تا کنون چه اسناد حقوق بشری در آسیای شرقی و جنوب شرقی به تصویب رسیده و اینکه مشخصاً کدام یک از این اسناد توسط دولت‌ها به تصویب رسیده و کدام یک خاستگاهی غیردولتی دارند، همچنین اینکه آیا این اسناد جنبه‌ی الزام‌آور دارند یا خیر؛ ثانیاً اینکه تاکنون چه نهادهای حقوق بشری در این منطقه ایجاد شده و اینکه آیا آن‌ها دولتی هستند یا غیردولتی، و ثالثاً این مسئله که چه عواملی را می‌توان به عنوان موانع پیش روی دولت‌ها و جوامع این منطقه در مسیر دستیابی به سازوکاری منطقه‌ای برای حمایت از حقوق بشر، مورد شناسایی قرار داد.

• ضرورت و هدف:

کمیود محسوس منابع و ادبیات به زبان فارسی در این زمینه، نیاز به انجام چنین تحقیقی را بیشتر نمایان می‌سازد. این کمیود منابع نشان از وجود خلثی دارد که پرداختن به آن علاوه بر جنبه‌های صرفاً علمی و آکادمیک، می‌تواند الهام بخش پاره‌ای از شیوه‌های ارتقاء و حمایت از حقوق بشر در حوزه‌ی دولتی و منطقه‌ای، شناخت فرهنگ‌ها و سنن ملل دیگر، و نهایتاً آشنایی با تجارب دیگر دولت‌ها در زمینه‌ی ایجاد اتحادهای منطقه‌ای برای حمایت از حقوق بشر باشد.

• شیوه‌ی تحقیق، مشکلات و موانع:

از سوی دیگر باید عنوان کرد که آنچه موجب کمبود منابع و ادبیات در این زمینه شده و حتی در ادبیات انگلیسی زبان نیز این کمبود در مقایسه با دیگر حوزه‌ها کاملاً محسوس است، عدم تمایل دول این منطقه در پرداختن به مسئله‌ی حقوق بشر بوده است. اساساً رویکرد دولت‌ها و ملل آسیای شرقی و جنوب شرقی در بسیاری از مسائل از جمله مذهب و باورها، فرهنگ، تاریخ، سیاست و اقتصاد با دیگر نقاط دنیا دارای تفاوت‌های ریشه‌ای بسیار است. با این وجود به نظر می‌رسد این وضعیت رو به تغییر است و امروزه فعالیت‌های نوظهور متعددی در عرصه‌ی حمایت‌های منطقه‌ای از حقوق بشر میان دولت‌های این منطقه در حال شکل‌گیری می‌باشد. این تحولات به قدری جدید هستند که برای نمونه هنگامی که در مسیر نگارش این نوشته با خانم پروفسور «دینا شلتون»¹ در خصوص کتابشان با عنوان «حمایت منطقه‌ای از حقوق بشر»² تماس اینترنتی (ایمیل) داشتم، ایشان در پاسخ عنوان کردند که با توجه به تغییرات حاصل شده در این حوزه، مسلماً در چاپ بعدی کتابشان تغییرات محسوسی اعمال خواهد شد و بخش مربوطه که در چاپ سال ۲۰۰۸ این کتاب تنها حدود چهل صفحه از بیش از هزار صفحه‌ی آن را در بر می‌گرفت، قطعاً مفصل‌تر خواهد بود. به منظور نگارش متن حاضر، مقالات، کتب و پایگاه‌های متعدد اینترنتی مورد بررسی قرار گرفت. به علاوه تماس‌های اینترنتی (ایمیل) مکرر اینجانب با آقای دکتر «ترمساک چالرمپالانوپاپ»³ و کمک‌ها و

1. Dinah Shelton، ایشان استاد حقوق بین‌الملل در دانشگاه «جرج واشنگتن» می‌باشند و علاوه بر آن به تازگی به عضویت «کمیسیون آمریکایی حقوق بشر» نیز انتخاب شده‌اند.

2. Regional Protection of Human Rights

3. Termsak Chalermpanupap، ایشان مدیر بخش همکاری‌های امنیتی-سیاسی دبیرخانه‌ی «آسه‌ان» بوده و از جولای ۱۹۹۹ تا آوریل ۲۰۰۹ سمت «معاون ویژه» ی دبیرکل «آسه‌ان» را به عهده داشته‌اند. بعد از آن نیز مجدداً در بخش جامعه‌ی امنیتی-سیاسی «آسه‌ان» به عنوان مدیر آن بخش فعالیت کرده و بارها به عنوان نماینده‌ی «آسه‌ان» در امور امنیتی-سیاسی انتخاب شده‌اند.

راهنمایی های بسیار ارزنده و راهگشای ایشان به ویژه در خصوص اطلاع از فعالیت های «آسه آن»، سهم مؤثری در انجام این تحقیق داشته است.

• تقسیمات موضوعی:

مطالب مندرج در این نوشته ذیل دو بخش کلی «نهادها و اسناد حقوق بشری موجود در حوزه ی آسیای شرقی و جنوب شرقی» و «علل فقدان نظام منطقه ای حمایت از حقوق بشر در شرق و جنوب شرق آسیا» تنظیم شده اند. بخش «نهادها و اسناد» خود در قالب چهار فصل عنوان شده است. فصل نخست از بخش اول به بررسی نهادهای منطقه ای بین دولتی در شرق و جنوب شرق آسیا که فعالیت هایشان مرتبط با حقوق بشری باشد، پرداخته و ضمن بیان نام هر یک از این نهادها، کار ویژه ها و فعالیت های حقوق بشری آن ها را مورد بررسی قرار داده. فصل دوم از بخش نخست، نهادهای منطقه ای غیر دولتی حقوق بشری را مورد بررسی قرار داده و متعاقباً فعالیت ها، وظایف و اهداف نهادهای مذکور را بیان داشته است. در فصل سوم از بخش اول، اسناد حقوق بشری که توسط دولت های آسیای شرقی و جنوب شرقی به تصویب رسیده اند مورد مطالعه قرار گرفته و خلاصه ای از مطالب هر کدام از آن ها ارائه گشته است. فصل آخر از بخش نخست نیز اسناد حقوق بشری غیر دولتی را مورد بررسی قرار داده و چکیده ای از مفاد هر یک را عنوان کرده است. پس از بررسی کلیه ی نهادها و اسناد موجود و به عبارت دیگر پس از بررسی موجودی ها و عیان گشتن خلاء ها و نواقص، در بخش دوم به بررسی عوامل این کاستی ها و درحقیقت علل عدم شکل گیری یک نظام جامع منطقه ای در زمینه ی حقوق بشر در حوزه ی جغرافیایی مورد بحث، پرداخته شده. در این رابطه چهار علت اصلی مورد شناسایی واقع شده که بخش دوم در قالب چهار فصل کلی به بیان این علل پرداخته است.

بخش اول: نهادها و اسناد حقوق بشری موجود در حوزه

آسیای شرقی و جنوب شرقی

مردمان آسیا عموماً مواجه با موارد چندی از نقض حقوق بشر هستند که می توان مهمترین آن موارد را چنین برشمرد: "فقر (به عنوان یکی از اساسی ترین مشکلاتی است که عموم کشورهای آسیایی با آن دست و پنجه نرم می کنند و خود به تنهایی عامل بزرگی در پیدایش موارد نقض حقوق بشر در میان این کشورها می باشد)، بی سوادی، بیکاری، رفتار نا برابر با زنان، خشونت علیه زنان، آلودگی هوا و محیط زیست، استثمار کودکان در انجام کارهای سنگین و قاچاق انسان".¹ با این وجود هنوز در آسیا هیچگونه ساز و کار منطقه ای مستقل و قدرتمندی برای حمایت از حقوق بشر شکل نگرفته است. در حقیقت نیاز به تأسیس چنین ترتیباتی مسئله ای است که به تازگی در میان برخی از دولت های آسیای شرقی و جنوب شرقی احساس شده و اخیراً اقداماتی نیز در این جهت توسط دولت های این منطقه صورت گرفته است.

در این بخش کوشش خواهد شد تا نهادهای منطقه ای موجود در حوزه ی آسیای شرقی و جنوب شرقی

1. Basnet, Madhavi, "South Asia's Regional Initiative on Human Rights", *Human Rights Brief*, Washington College of Law, American University, Vol.4, No.2, Winter 1997

Available at: <http://www.wcl.american.edu/hrbrief/v4i2/saarc42.htm>

اعم از دولتي و غير دولتي که در زمينه ی حقوق بشر فعاليت می کنند، و همچنين اسناد حقوق بشری موجود شامل اسنادي که توسط دولت ها تدوين شده اند و يا اسنادي که توسط سازمان های غير دولتی شکل گرفته اند، توضیح داده و معرفي شوند.

فصل اول:

نهادهاي حقوق بشری در حوزه ی آسیای شرقی و جنوب شرقی:

فصل حاضر به بررسی نهادهایی که در زمينه های حقوق بشری در حوزه ی آسیای شرقی و جنوب شرقی فعاليت می کنند، می پردازد. به طور کلی نهادهای فعال در این حوزه، به لحاظ خاستگاه و منشأ شکل گیری شان، قابل تقسیم به دو دسته ی کلی می باشند؛ یعنی از سویی نهادهای منطقه ای که توسط تعدادی از دولت ها ایجاد شده اند، و از سوی دیگر نهادهای منطقه ای که به موجب تصمیم افراد و اشخاص غير دولتی پا به عرصه ی وجود گذارده اند. بر همین اساس فصل حاضر در قالب دو گفتار اصلی به بررسی نهادهای منطقه ای بین دولتی و غير دولتی موجود در این حوزه ی جغرافیایی می پردازد.

گفتار اول: نهاد های منطقه ای بین دولتی

مبحث اول: « اتحادیه ی کشورهای آسیای جنوب شرقی » (آسه آن)¹

این نهاد در تاریخ ۸ اگوست ۱۹۶۷ در بانکوک توسط پنج کشور: اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور و تایلند تاسیس شد. سپس کشورهای دیگری شامل برونی داراسلام، ویتنام، لائوس، میانمار و آخرین آن ها یعنی کاموج (در سال ۱۹۹۹) نیز به آن ملحق شدند و بدین ترتیب تعداد اعضاء این سازمان به ده عضو افزایش یافت.² در این قسمت به منظور شناخت بهتر و دقیقتر این نهاد منطقه ای و آشنایی با کارکردها و کار ویژه های آن، به خصوص در حوزه ی حقوق بشر، به بررسی اهداف و اصول کلی و همچنین اقدامات صورت گرفته در زمینه ی حقوق بشر در چهارچوب این نهاد، می پردازیم.

اگرچه «آسه آن» مشخصاً با هدف حمایت از حقوق بشر و اینکه نهادی حقوق بشری همچون دیوان اروپایی حقوق بشر باشد، تاسیس نشده است اما از آن حیث که نهادی بین دولتی است و مسلماً در مقایسه با سازمان های غیردولتی از قدرت اجرایی موثرتری برخوردار است، اقدامات این نهاد می تواند زمینه های ایجاد یک نهاد منطقه ای حقوق بشری در آسیا را فراهم آورد. لذا ضروری است که در بحث حاضر به بررسی این نهاد پردازیم.

1. ASEAN: Association of Southeast Asian Nations (<http://www.asean.org/>)

2. Akiko Fukushima, "The ASEAN Regional Forum", in Michael Wesley (ed.) *The Regional Organizations of the Asia-Pacific (Exploring Institutional Change)*, New York, Palgrave Macmillan, 2003, p. 77

۱) اهداف و اصول

اهداف «آسه آن» به گونه ای که در اعلامیه ی مؤسس این سازمان بیان شده عبارتند از: ۱) تسریع رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در منطقه ۲) افزایش صلح و ثبات در منطقه از طریق پیروی از اصول عدالت و قواعد حقوقی در روابط فی مابین کشورهای منطقه و همچنین از طریق تبعیت از اصول مندرج در منشور سازمان ملل متحد.^۱

کشورهای عضو «آسه آن» تعدادی اصل را به عنوان اصول اساسی حاکم بر روابط خود مشخص کرده و آن ها را در "عهدنامه مودت و همکاری در آسیای جنوب شرقی"^۲ در سال ۱۹۷۶ بیان نمودند. این عهدنامه مشخصاً «آسه آن» را مبدل به یک سازمان بین دولتی مبتنی بر معاهده^۳ نمود و متعاقباً در همان سال دبیرخانه ی «آسه آن» تأسیس شد.^۴ اصول مطرح شده در این عهدنامه عبارتند از: ۱) احترام متقابل به استقلال، حاکمیت، برابری، تمامیت ارضی و هویت ملی یکدیگر ۲) حق هر دولت به اداره ی امور ملی (داخلی) خود به دور از هرگونه مداخلات خارجی یا تهدید و اجبار ۳) عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر ۴) حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات و کشمکش ها ۵) عدم تهدید یا استفاده از زور در روابط متقابل ۶) همکاری موثر در روابط فی مابین.^۵ این عهدنامه دو مرتبه در سالهای ۱۹۸۹ و ۱۹۹۸ مورد اصلاح و بازبینی قرار گرفت

-
1. The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration)
 2. TAC: Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia
 3. Treaty-based Intergovernmental Organization
 4. M.C. Abad, Jr, "The Association of Southeast Asian Nations: Challenges and Responses", in Wesley and Macmillan (eds.), *op.cit.*, 2003, p. 42
 5. Available at: <http://www.asean.org/64.htm>